

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.изк.н. Камелия Николова

за дисертационния труд
на ПЕТЪР КАУКОВ

„Комедиите на Шекспир: въпроси на сценичната интерпретация”
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

Дисертационният труд на Петър Кауков „Комедиите на Шекспир: въпроси на сценичната интерпретация” е добър пример за успешна теоретично-практическа докторантура. Определящо достойнство на представения текст е ясното намерение и добре формулираната изследователска задача, която той си поставя. Като действащ режисьор и преподавател по театрална режисура докторантът се стреми чрез подготовката на дисертацията си да направи едно (да го определя най-кратко) двупосочно изследване и да се опита да постигне комплексен резултат. За предмет на своята научна работа той избира комедийното творчество на Шекспир, което стои в центъра на неговия интерес като режисьор и върху което има вече няколко постановки. Сблъскал се със сложния, многопластов и предлагащ безкрайни възможности за тълкуване свят на комедиите на емблематичния английски драматург, Петър Кауков се заема както да потърси отговори на възникналите в процеса на практическата му работа въпроси за тяхната сценична интерпретация с помощта на целенасочено проучване на водещи историко-теоретични изследвания в шекспироведението, така и обратното – да изгради през призмата на натрупаното теоретично познание нови стратегии и подходи за постановъчната си работа. *Един от безспорните приноси* на дисертационния труд е именно открояването и успешното реализиране на това комплексно изследователско намерение.

Възгледът за нарастващото „смрачаване” на комедиите на Шекспир от ранните му текстове, написани в този жанр и традиционно определяни като „оптимистични” към по-късните и най-късните му комедийни и трагикомедийни заглавия е основната хипотеза, от която тръгва дисертационния труд. Тръгвайки обаче от този установен възглед той си поставя за цел не само да го представи и препотвърди на идейно ниво (чрез проучването и обобщаването на тезите на ключови английски, световни и български изследователи), но и – преди всичко – да открие и предложи специфично театрални и по-конкретно действено-аналитични подходи за интерпретация на Шекспировите комедии, които биха отчели песимистичните нотки в

тях. Докторантът обяснява избора на тази изследователска цел на своята работа с два основни мотива. Първият от тях е, че детайлните цялостни изследвания върху комедийното творчество на Шекспир у нас (а и в световен мащаб) са относително по-малобройни в сравнение с огромното количество аналитични текстове за трагедиите му, а вторият е неговото наблюдение, че в огромния брой театрални постановки върху комедиите те основно са възприемани като „лек“ жанр, като най-често не се отчитат песимистичните и трагедийните мотиви, присъстващи дори в най-ранните му комедийни текстове и все по-натрапчиво открояващи се в по-късните. Излагайки мотивите си, в заключение, Петър Кауков обобщава, следвайки проф. Александър Шурбанов, че комедийното творчество на Шекспир като изключително чувствителен лакмус проявява логиката на развитие на духовните нагласи на късната ренесансова епоха, при която жизнерадостното начало постепенно преминава във все по-мрачно възприемане на света. Докторантът точно отбелязва, че сюжетното развитие на всяка от пиесите демонстрира „същото движение – жизнерадостното начало е балансирано от песимистичните нотки във финалите, които предполагат бъдещо драматично, а понякога дори и трагично развитие на взаимоотношенията в хипотетичното VI действие. Следователно, Шекспировите комедии имат „двойствено послание както в синхронен, така и в диахронен план – всички завършват с женитби и помирения, но предполагат бъдещи проблеми, а всички заедно представят една все по-мрачна картина на света” (с. 151).

Фокусът на дисертационния труд и *основният приносен момент* в него е формулирането на метод на действен анализ на базата на действия анализ на Товстоногов, допълнен с други елементи и специално с идеята на Ян Кот, спомената в „Шекспир – наш съвременник” за едно предполагаемото VI действие, в което бихме проследили логиката на отношенията между персонажите след финала. Освен формулирането на този действен анализ, в работата е демонстрирано и неговото приложение и резултатите от него. Направен е действен анализ на всички комедии на Шекспир, на базата на който е предложен интерпретативен ключ към тях през призмата на повтарящи се мотиви и „ненаписаното VI действие” и са изградени хипотези за евентуалните развития на персонажите и взаимоотношенията им след края на пиесата, при което описаните теми, личности и връзки получават нови нюанси и тълкувания.

Доколкото като ръководител на докторанта познавам в детайли както предложения дисертационен труд, така и процесът на неговата подготовка, а и тъй като авторефератът много добре синтезира и представя философията и структурата на изследването в краткия обем на това становище няма да ги повтарям, а ще посоча само останалите, освен вече откритите до тук, качества и приноси на работата.

Ценно качество на изследването, както за неговата собствена стойност като дисертационен труд, така и за приложимостта му като учебно помагало в практическото обучение на студентите по режисура (и не само) са уводът и първата глава, в които внимателно и подробно са изяснени въпросите, свързани с жанровите особености на Шекспировите комедии и накратко, но с добро познаване са представени характеристиките на английския Ренесанс и на театър през тази епоха, направен е преглед на основните периодизации на Шекспировото творчество и конкретно на комедиите и са огледани основните дебати около драматургията на Шекспир от Просвещението до днес, довели до световната му слава и превръщането му в безусловна емблема на световния театър и драма. *Важен принос* на докторанта тук е детайлното проучване и изследване на различните жанрови номинации на текстовете на английския драматург от водещи шекспироведи като Фредерик Боас, А. Аникст, Ема Смит, Джонатан Бейт, Антъни Дейвид Нютъл, Марко Минков, Александър Шурбанов и мн. др., както и на жанровите определения на „оригинала”, дадени в Първото фолио (1623).

Основен принос на текста е и включването на вече посоченото „ненаписано IV действие” (споменато от Ян Кот) в структурирането на предложения вариант на метод на действия анализ, който открива драматичните нотки и тлеещи развръзки в събитията, завършващи с щастливи финали и така предлага нови възможности за интерпретации, по-дълбоки и разпознаващи песимистичната перспектива на комедийните сюжети.

Като интересен *приносен момент* бих определила и заключителната подглава „Шекспирови фрактали”, в които Петър Кауков предлага тезата си, че „Шекспировите комедии съставляват единна, самоподобна цялост – сложен фрактал от 14 части, всяка от които е изградена от все по-малки елементи, наподобяващи формата на цялото” (с. 152).

Нямам бележки към дисертационния труд и към автореферата, както и по останалите съпътстващи материали.

Имам един въпрос към докторанта: Предложеният от него действителен анализ през перспективата на „ненаписаното VI действие” би ли могъл да бъде приложен към трагедиите на Шекспир и до какви резултати би довел?

Дисертационният труд на Петър Кауков е едно сериозно, добросъвестно и полезно изследване с безспорна практическа приложимост. Убедено препоръчвам на неговия автор Петър Кауков да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”.
Гласувам: ДА.

14 май, 2018

Проф. д.изк.н. Камелия Николова